ÖZGÜNLAW
PROTECTING YOUR INTERESTS

HUKUK BÜLTENİ

Sayı 51 Ocak 2022

Başlarken...

Dünyadan ve Türkiye'den güncel hukuki gelişme ve haberlere yer verdiğimiz Hukuk Bültenimizin Ocak sayısını sizlerle paylaşmaktan mutluluk duyuyoruz.

Bültenimizde yer alan içerik yalnızca bilgi verme amaçlı olup, konulara ilişkin detaylı bilgiler için bizimle irtibata geçmenizden memnuniyet duyacağız.

Şubat ayında görüşmek üzere!

Editörler:
Burcu Çelik
Serdar Darama

Servis Modeli Bankacılığı Nedir?

Sektörün uzunca zamandır ihtiyaç duyduğu bu düzenleme dünyada olduğu gibi Türkiye'de de bankacılık faaliyetlerinin gelenekselden dijitale doğru bir geçiş yaşandığını göstermektedir. Başta pandemi sebebiyle olmak üzere gelişen dünyada bankacılık sektöründe müşterilerin fiziki teması minimuma indirdiği görülmekte olup bu durum bazı ihtiyaç ve zorunlulukları da beraberinde getirmiştir. İşbu Yönetmelik, bankacılık sektöründe oluşan bu ihtiyaç ve zorunluluklara cevap verecek düzenlemeler ile Dijital Bankacılık ve Servis Modeli düzenlemiştir. *(Sayfa 2)*

Metaverse ve Beraberinde Getireceği Hukuki Sorunlar Hakkında Değerlendirme

İçinde bulunduğumuz bilim ve iletişim çağında, artırılmış gerçeklik (AR), sanal gerçeklik (VR), yapay zekâ (AI) gibi kavramların hayatımızda çok daha fazla yer etmesiyle birlikte; bireylerin birbirleriyle olan ikili iletişimi ve toplumsal iletişim olumlu, olumsuz bazı dönüşümler geçirmektedir. Bu durumun birey ve toplum psikolojisi ve sosyoloji bakımından pek çok sonucu olacağı açıktır. Böyle bir değişimin beraberinde getireceği sorunların başında ise hiç şüphesiz ki hukuk sistemlerinin yetersizliği gelecektir. *(Sayfa 5)*

Sözlü Kira Sözleşmesine Dayanarak Tahliye Davasında Görev

Kanun maddesinde yer alan ilamsız icra; genel haciz yoluyla takip, kambiyo senetlerine mahsus haciz yoluyla takip ve kiralanan taşınmazın tahliyesi şeklinde üçe ayrılmaktadır. Kiralanan taşınmazların tahliyesi için ilamsız takip yoluna başvurulması da iki durumda mümkündür. Bunlar, kira bedelinin ödenmemesi ve kira süresinin sona ermesidir. Birinci durumda, takip sonucu bir para alacağına kavuşmak ve onunla birlikte tahliye söz konusu iken, ikinci durumda sadece tahliye söz konusudur. *(Sayfa 9)*

Hollanda Ticaret Mahkemesi [Netherlands Commercial Court ("NCC")]

Milletlerarası Ticaret Mahkemelerinin kurulma fikrinin çıkmasında belli başlı birkaç neden vardır. Bunlar; tahkim mahkemeleri gibi yatırımcıların, uyuşmazlığın çözümü noktasında güven duyacağı, hızlı, adil ve ucuz bir yargılama ortamı oluşturarak yabancı sermayenin ülkeye girişini kolaylaştırmak böylece yargılama hizmetlerinden gelir elde edebilmeyi sağlamaktır. Yıllar içerisinde sermaye sahipleri tarafından ticarî uyuşmazlıkların çözümünde devlet mahkemelerinin tercih edilmediği görülmüş ve bunun sonucunda uyuşmazlıklarda tahkim yöntemi çok daha tercih edilir hale gelmiştir. *(Sayfa 11)*

Çerez Uygulamaları Hakkında Rehber Taslağı İncelemesi

Kişisel Verileri Koruma Kurul'u ("Kurul") tarafından, 11 Ocak 2021 tarihinde Çerez Uygulamaları Hakkında Rehber Taslağı ("Rehber Taslağı veya Rehber") yayınlandı. Rehber Taslağı kamuoyu ile 30 gün boyunca paylaşılacak olup, Rehber Taslağı'na ilişkin görüş ve değerlendirmeler 10/02/2022 tarihine kadar yazı ile Kuruma ve/veya e-posta ile cerez@kvkk.gov.tr elektronik posta adresine gönderilebilecektir. *(Sayfa 13)*

Güncel Haberler

Stokçuluğa Karşı Caydırıcılığın Artırılmasını İçeren Kanun Teklifi Kabul Edildi! *(Sayfa 15)*

Yargıtay'dan Önemli Emeklilikte 'Zorla Hizmet Birleştirme' Kararı! *(Sayfa 15)*

Ödeme Hizmetleri ve Elektronik Para İhracı İle Ödeme Hizmeti Sağlayıcıları Hakkında Yönetmelik Yayımlandı! *(Sayfa 15)*

SERVİS MODELİ BANKACILIĞI NEDİR?

A-GİRİŞ

Daha önceden Bankacılık Düzenleme ve Denetleme Kurumu'nun ("BDDK") taslağını yayımladığı, Dijital Bankaların Faaliyet Esasları ile Servis Modeli Bankacılığı Hakkında Yönetmelik, ("Yönetmelik") 29.12.2021 tarihinde ve 31704 sayılı Resmî Gazete'de yayımlanmış olup 01.01.2022 tarihinde yürürlüğe girmiş bulunmaktadır. Sektörün uzunca zamandır ihtiyaç duyduğu bu düzenleme dünyada olduğu gibi Türkiye'de de bankacılık faaliyetlerinin gelenekselden dijitale doğru bir geçiş yaşandığını göstermektedir.

Başta pandemi sebebiyle olmak üzere gelişen dünyada bankacılık sektöründe müşterilerin fiziki teması minimuma indirdiği görülmekte olup bu durum bazı ihtiyaç ve zorunlulukları da beraberinde getirmiştir. İşbu Yönetmelik, bankacılık sektöründe oluşan bu ihtiyaç ve zorunluluklara cevap verecek düzenlemeler ile Dijital Bankacılık ve Servis Modeli düzenlemiştir.

Bankacılık sektöründe yeni ve önemli bir iş modeli olan dijital bankalar Yönetmelik ile düzenlenmiş olup; söz konusu yönetmeliğin amacı, elektronik bankacılık hizmetleri dağıtım kanalları üzerinden hizmet veren şubesiz bankaların faaliyetlerinin ve bankacılık hizmetlerinin finansal teknoloji şirketleri ve diğer işletmelere bir servis modeli olarak sunulabilmesinin düzenlenmesidir. İşbu bilgi notu ile Yönetmelik'te düzenlenen dijital bankacılık ve servis modeli bankacılığından sadece servis modeli bankacılığı üzerinde durulacak olup bu kapsamda servis modeli bankacılığının ne olduğu ve Yönetmelik ile hangi hususlar üzerinde düzenleme yapıldığına değinilecektir.

I. SERVİS MODELİ BANKACILIĞI NEDİR?

Yeni nesil bankacılık hizmet sektörü olarak adlandırılan ve bankaların diğer sektörlere alt yapı sunmak suretiyle kapsamını arttırdığı servis modeli bankacılığını tanımlamadan önce Yönetmelikte sıkça kullanılan ve servis modeli bankacılığı hakkında daha net bir bilgiye sahip olabilmek için bazı kavramlara değinilecek olup servis bankacılığı modelinin bu tanımlar çerçevesinde değerlendirilmesi gerekmektedir.

Açık bankacılık: En basit haliyle müşterilerin bankalarda bulunan özel finansal verilerinin müşterilerin izni ile paylaşılması anlamına gelen bir modeldir.

Ara yüz sağlayıcı: Mobil uygulaması ya da internet tarayıcısı temelli ara yüz üzerinden, servis bankasının sunduğu bankacılık hizmetlerine bankanın açık bankacılık servisleri yoluyla ulaşarak, müşterilerinin bankacılık işlemlerini gerçekleştirmesine imkân sağlayan sermaye şirketi şeklinde kurulmuş işletmeler kastedilmektedir.

Açık bankacılık ve ara yüz sağlayıcısının ne anlama geldiği belirtildikten sonra servis modeli bankacılığının tanımını yapmak gerekirse; servis modeli bankacılığı, ara yüz geliştiricilerin servis bankalarının sistemleriyle doğrudan API'lar ve açık bankacılık servisleri aracılığıyla bağlantı kurarak müşterileri adına servis bankası üzerinden bankacılık işlemlerinin gerçekleştirilmesini sağladığı ve böylelikle ara yüz geliştiricilerin servis bankalarının sahip olduğu bankacılık altyapısını kullanarak piyasaya yeni ürün ve hizmetler sunabildiği bir bankacılık hizmet modelidir.

Servis Modeli Bankacılığı banka platformları dışında bankacılık işlemi yaptırılmasına imkân sağlanması ve Finansal Kuruluş -Banka iş birliklerini karşılıklı kazanma modeli ile artırması nedeniyle bankacılık hukuku kapsamında önem arz bir yeniliktir. Söz konusu servis bankacılığı modeli sayesinde ara yüz geliştiricilerinin, servis bankalarının sistemleriyle doğrudan API'ler ve açık bankacılık platformları aracılığıyla bağlantı kurabileceği ve bu servisler sayesinde müşteriler adına bankacılık işlemlerini gerçekleştirebileceği düzenlenmiştir.

Finansal kapsayıcılık açısından bir dönüm noktası niteliğindeki servis modeli bankacılığı ile finansal kuruluşlar farklı lisanslar ve API'ler ile kendi ekosistemlerini oluşturarak bankacılık hizmeti vermeye başlayacaklardır. Yurt dışı global uygulamalarda; e-ticaret, perakende vb. şirketleri, bankanın alt yapısını kullanarak kendi müşterilerine ödeme hizmetleri, fon toplama veya müşteriyi fonlama gibi hizmetler sunmak için bankalardan servis modeli bankacılığı hizmeti alınması uzun zamandır mevcutta uygulanan bir model olup Türkiye'de de bu modelin uygulanmaya başlanacak olması finans sektörü anlamında hem bankalar hem de finans kuruluşlarının piyasaya giriş yapması açısından önem arz etmektedir.

II. SERVİS MODELİ BANKACILIĞINA İLİŞKİN YAPILAN DÜZENLEMELER NELERDİR?

Bankacılık Düzenleme ve Denetleme Kurumu'nun daha önceden taslağını yayımladığı Yönetmelik, 29.12.2021 tarihinde yayımlanarak ilk defa Türk Hukuk Sisteminde servis modeli bankacılığı kavramını kullanmıştır. Yapılan düzenleme ile servis bankasının yalnızca yurt içinde yerleşik ara yüz sağlayıcılara ve yalnızca kendi faaliyet izinleri çerçevesinde servis modeli bankacılığı hizmeti verebileceği ve bankaların ara yüz sağlayıcısı olamayacağı açıkça düzenlenmiştir.

Yönetmelik ile servis bankasının hizmet sunduğu ara yüz sağlayıcılarına bazı sınırlamalar getirilmiştir. Bunlar; gereken izinleri almaksızın ticaret unvanlarında, her türlü belge, ilân ve reklamlarında veya kamuoyuna yaptıkları açıklamalarda banka ya da ödeme kuruluşu ve elektronik para kuruluşu gibi ödeme hizmeti sağlayıcısı adlarını ya da banka veya banka dışındaki ödeme hizmeti sağlayıcısı gibi faaliyet gösterdikleri, banka gibi mevduat ve katılım fonu topladıkları ya da ödeme hizmeti sağlayıcısı gibi fon topladıkları izlenimini uyandıracak söz ve deyimleri kullanamayacaklarıdır.

Aynı zamanda ara yüz sağlayıcının ara yüzü üzerinden servis modeli bankacılığı yoluyla, müşteriye bankacılık hizmetlerinin sunulup sunulmamasına servis bankasının karar vereceği belirtilerek ara yüz sağlayıcılarının hizmetleri sınırlandırılmaya çalışılmıştır.

Servis modeli bankacılığının gerçekleşebilmesi için yani servis bankasının ara yüz sağlayıcının müşterisine bankacılık hizmetleri sunabilmesi için söz konusu müşteri ile servis bankası arasında öncelikle sözleşme ilişkisinin kurulması gerektiği açıkça belirtilmiştir.

Aynı zamanda gelişen teknoloji doğrultusunda ihtimal dahilinde olan sözleşme ilişkisinin elektronik ortamda kurulması hali de ayrıca düzenlenmiş olup bahsi geçen sözleşmenin elektronik ortamda kurulması halinde, sürecin Bankalarca Kullanılacak Uzaktan Kimlik Tespiti Yöntemlerine ve Elektronik Ortamda Sözleşme İlişkisinin Kurulmasına İlişkin Yönetmeliği'ne uygun olarak yürütülmesi ve müşteri kimliğinin Bankalarca Kullanılacak Uzaktan Kimlik Tespiti Yöntemlerine ve Elektronik Ortamda Sözleşme İlişkisinin Kurulmasına İlişkin Yönetmeliği'ne uygun olarak servis bankası tarafından tespit edilmesi zorunlu kılınmıştır.

Yine servis bankası ile müşteri arasındaki sözleşme ilişkisi kurulması sürecinin ara yüz sağlayıcının mobil uygulaması ya da internet tarayıcısı temelli ara yüzü üzerinden başlatılıp yine bu hizmet kanalları üzerinden tamamlanması halinde ise, ara yüz sağlayıcının söz konusu hizmet kanallarının Bankaların Bilgi Sistemleri ve Elektronik Bankacılık Hizmetleri Hakkında Yönetmeliği'nde yer verilen güvenlik kriterlerine uygun olması ve güvence sağlayacak nitelikte olması gerektiği özellikle belirtilerek bu husus servis bankasının sorumluluğuna bırakılmıştır.

Yönetmelik ile kimlik doğrulama ve işlem güvenliği hususunda önemli düzenlemeler yapılmış olup sorumluluk sadece servis bankasına yüklenmemiştir.

Müşterinin servis bankasının sunduğu hizmetlere erişmede kullandığı ara yüz sağlayıcının mobil uygulaması ya da internet tarayıcısı temelli ara yüzünün Bankaların Bilgi Sistemleri ve Elektronik Bankacılık Hizmetleri Hakkında Yönetmeliği'nin kimlik doğrulama ve işlem güvenliği yükümlülüklerine uygun olmasını sağlamak konusunda ara yüz sağlayıcı ve servis bankası müteselsilen sorumlu kabul edilerek tek bir tarafa sorumluluk yüklenmekten kaçınılmıştır.

Bu hususta servis bankasının, bu yükümlülükleri yerine getirmeyen ya da sistemleri bu yükümlülükleri yerine getirme konusunda yetersiz olan ara yüz sağlayıcılara servis modeli bankacılığı hizmeti sunması ve bunlardan destek hizmeti alması yasaklanmıştır.

Yönetmelik ile ara yüz sağlayıcısının Destek Hizmetleri Yönetmeliği kapsamında servis bankasına hizmet sunan bir destek hizmeti kuruluşu niteliğinde olduğu kabul edilmiştir. Ara yüz sağlayıcısının hizmetleri arasında servis bankasından hizmet almasının yanında, servis bankası ile müşteri arasında sözleşme ilişkisinin kurulmasına aracılık etme olarak açıkça belirtilmiştir.

Aynı zamanda servis bankasının ara yüz sağlayıcısından alabileceği destekler düzenlenerek servis bankasının kredi kartı talebi toplamak suretiyle ara yüz sağlayıcıdan destek hizmeti almasının mümkün olduğu ancak Destek Hizmetleri Yönetmeliğinin 4'üncü maddesinin yedinci fıkrasındaki sınırlamaların uygulanmayacağı belirtilmiştir.

Yönetmelik'te ara yüz sağlayıcının servis bankasına sunduğu destek hizmetlerine ilişkin faaliyetlerini yürütmede kullandığı sistemler ve bunların yedeklerinin servis bankasının bu kapsamda ara yüz sağlayıcı ile yapacağı sır niteliğindeki bilgi paylaşımlarının Sır Yönetmeliği uyarınca sır saklama yükümlülüğünde istisna tutulan haller kapsamına alınmıştır.

Ara yüz sağlayıcının mobil uygulaması ya da internet tarayıcısı temelli ara yüzü üzerinden başlatılan işlemler ve girilen emirler ise, servis bankasının elektronik bankacılık hizmetleri dağıtım kanalları üzerinden başlatılan işlemler ya da girilen emirler olarak kabul edilerek müşterinin talep ya da talimatı yerine geçeceği açıkça belirtilmiştir.

Yönetmelik'in finans kuruluşlarını ile servis bankalarını ilgilendiren en önemli kısmı ise, servis bankasının, bir ara yüz sağlayıcıya hizmet verebilmesi için aralarındaki hizmet sözleşmesinde bulunması gerekenlerdir. Bu kapsamda Yönetmelik'te ayrıntılı bir düzenleme yapılmış olup Yönetmelik uyarınca bahsi geçen sözleşmede bulunması gerekenler aşağıda belirtilmiştir.

1) Ara yüz sağlayıcının müşteri ile arasında kurulacak sözleşmede, ara yüz sağlayıcının faaliyet izni almış bir banka ya da gerekli faaliyet izinlerini almamış olduğu durumlarda ödeme hizmeti sağlayıcısı veya faaliyet iznine tabi diğer bir finansal kuruluş olmadığının açıkça vurgulanması gerekmektedir.

2) Ara yüz sağlayıcı ile müşteri arasında kurulacak sözleşmede, bankacılık hizmetlerinin servis bankası tarafından sunulduğuna, servis bankası tarafından sunulan hizmetlerin neler olduğuna ve servis bankasının sorumluluklarına, servis bankası ile müşteri arasında geçerli olan sözleşme hükümlerine ve servis bankası hizmetlerinin diğer kullanım şartlarına ilişkin servis bankası internet sayfası adresine, müşterinin servis bankasına talep ve şikâyetlerini iletebilmesi için servis bankasınca sunulan müşteri hizmetlerinin internet sayfası adresi ile çağrı merkezi telefon numarasına açıkça yer verilmesi gerekmektedir.

3) Ara yüz sağlayıcı ile müşteri arasındaki tip sözleşmenin bir örneği ile servis bankası ile müşteri arasında kurulan tip sözleşmenin bir örneğine, ara yüz sağlayıcının internet sitesinin ana sayfasında görünecek şekilde yer verilmesi gerekmektedir.

4) Ara yüz sağlayıcının internet sitesinin ana sayfasında görünecek şekilde hizmet alınan servis bankasının/bankalarının logosu ve ismine yer verilmesi gerekmektedir.

5) Servis bankasının ara yüz sağlayıcı için kartlı ödeme aracı ihraç etmesi halinde, söz konusu ödeme aracının üzerinde banka adı ve logosunun görünür bir şekilde yer alması gerekmektedir.

6) Ara yüz sağlayıcıya müşterinin talebi doğrultusunda aktarılan sır niteliğindeki verilerin; ara yüz sağlayıcı ile müşteri arasındaki sözleşmenin kurulması veya ifasıyla doğrudan doğruya ilgili olması kaydıyla, işlemenin gerekli olması, ara yüz sağlayıcının hukuki yükümlülüğünü yerine getirebilmesi için işlemenin zorunlu olması ve ara yüz sağlayıcı için bir hakkın tesisi, kullanılması veya korunması için işlemenin zorunlu olması durumları haricinde ara yüz sağlayıcı tarafından ya da ara yüz sağlayıcı adına ara yüz sağlayıcının hizmet aldığı servis bankası dışındaki taraflarca işlenmemesi ve yalnızca bu durumların gerektirdiği ölçü ve süre ile sınırlı olarak söz konusu verilerin işlenmesi gerekmektedir.

7) Ara yüz sağlayıcı ya da ara yüz sağlayıcı adına ara yüz sağlayıcının hizmet aldığı taraflarca sır niteliğindeki verilerin işlendiği sistem ve veri yedeklerinin yurt içinde bulundurulması gerekmektedir.

8) Servis bankasının, ara yüz sağlayıcıdan aldığı destek hizmetleri ile ara yüz sağlayıcıya sunduğu hizmetlerle sınırlı olmak üzere, müşteri sırrı niteliğindeki verilerin gizliliğinin ve güvenliğinin sağlanması ile ara yüz sağlayıcının hizmet kanalları üzerinden gerçekleştirilecek işlemlerin kimlik doğrulama ve işlem güvenliği kriterlerine uygun olmasının sağlanması konusunda servis bankasının ara yüz sağlayıcı nezdinde denetim yapabilmesine ve ilgili bilgi, belge ve kayıtları incelemesine imkân sağlanması gerekmektedir.

9) Ara yüz sağlayıcının sır niteliğindeki verileri işlemede kullandığı bilgi sistemleri ile hizmet kanallarının yükümlülükleri sağlamadığının tespit edilmesi halinde ya da ara yüz sağlayıcıya destek hizmeti kuruluşu olarak servis bankasına hizmet verebilmesine ilişkin verilen iznin iptal edilmesi halinde, süresi sona ermeden sözleşmenin servis bankasınca derhal feshedilebilmesine imkân sağlanması gerekmektedir.

10) Ara yüz sağlayıcı tarafından, servis bankasına sağlanan hizmetler ile servis bankasından alınan hizmetlerin devredilememesi zorunlu kılınmıştır.

Servis bankasının bir ara yüz sağlayıcıya hizmet verebilmesi için aralarındaki hizmet sözleşmesinde bulunması gerekenlerden bahsettikten sonra en önemli hususlardan biri de bankaların servis modeli bankacılığı yoluyla ara yüz sağlayıcılara verecekleri hizmetlerin, bankaların mevcut faaliyet izinleri çerçevesinde verebilecekleri hizmetleri ara yüz sağlayıcılara sunabilmeleri için Bankacılık Düzenleme ve Denetleme Kuruluna faaliyet genişlemesi talebinde bulunmalarına gerek bulunmadığı Yönetmelikte özellikle belirtilen hususlar arasında yer almaktadır.

Yine bankacılık sektöründe bakımından önem arz eden şeffaflık ilkesi uyarınca servis bankasının, hizmet verdiği tüm ara yüz sağlayıcılarının listesi ve hangi bankacılık hizmetlerini kullandırdığını gösterecek şekilde verdiği hizmetlerin kapsamı hakkında internet sitesi üzerinden bilgi vermekle yükümlü kılınmıştır. Ayrıca servis bankası, ara yüz sağlayıcılar ile imzaladığı her hizmet sözleşmesinin ve ara yüz sağlayıcıya vereceği hizmetlerin kapsamında değişiklik öngören her sözleşme değişikliğinin bir örneğini imza tarihini müteakip bir hafta içinde yazılı olarak Kuruma göndermekle yükümlü kılınmıştır.

Yönetmelik ile servis bankasının ara yüz sağlayıcı ile hizmet sözleşmesi imzalayabilmesi için, ilgili ara yüz sağlayıcıya destek hizmeti kuruluşu olarak Bankacılık Düzenleme ve Denetleme Kurulu tarafından izin verilmiş olma şartı aranmıştır.

Bir ara yüz sağlayıcının birden fazla servis bankası ile çalışabilmesi için ise yapacağı başvuru üzerine Bankacılık Düzenleme ve Denetleme Kurulunun iznine tabi bırakılmıştır. Bankacılık Düzenleme ve Denetleme Kurulu tarafından bu kapsamda verilecek izinin, ara yüz sağlayıcılarının diğer mevzuattan kaynaklanan yükümlülüklerini ortadan kaldırmayacağı hususu özellikle belirtilmiştir. Yönetmelik ile Bankacılık Düzenleme ve Denetleme Kurulu, servis bankalarının ara yüz sağlayıcılara vereceği hizmetlere ilişkin kullandıracağı açık bankacılık servisleri hakkında teknik kriterler ile usul ve esasları belirlemeye yetkili kılınmıştır.

Yönetmelik kapsamında son ve tüketici hukuku kapsamında önem arz eden diğer önemli bir düzenleme ise, ara yüz sağlayıcının, geliştirmiş olduğu ara yüz üzerinden müşterilerine ilave olarak servis bankasının bankacılık hizmetlerini de sunmasına imkân tanıması ve bu kapsamda varsa servis bankasına ödediği hizmet bedeli karşılığında, müşterilerinden talep edeceği her türlü ücret, masraf, komisyon ve menfaatlerin, bu hükümlerin dolanılması amacıyla kullanıldığının ya da ara yüz sağlayıcı tarafından servis bankasına sunulan destek hizmetlerinin ilgili mevzuat hükümlerine uygun olmadığının tespiti halinde, Bankacılık Düzenleme ve Denetleme Kurulu ara yüz sağlayıcıya vermiş olduğu izni iptal etmekle yetkili kılınmıştır.

B-SONUÇ

Yukarıda ayrıntılı şekilde izah edildiği üzere, Dijital Bankaların Faaliyet Esasları ile Servis Modeli Bankacılığı Hakkında Yönetmelik ile Türk Hukukuna servis modeli bankacılığı giriş yapmış olup geleneksel teknolojiden dijitale doğru bir yönelim ile banka dışı kurumların bankalarla iş birliği yaparak bankacılığın tüm hizmetlerini verebilecek duruma gelebilmesi ile finans piyasasında banka dışı kurumlarında faaliyet göstermesi amaçlanmıştır. Tüm dünyada olduğu gibi işbu düzenlemelerle dijitale olan yönelimle birlikte bankacılık hizmetleri özelinde banka dışı kuruluşların finansal teknolojiye çok büyük katkıda bulunarak bankalar ile birlikte büyük inovasyonlara imza atacakları açıkça anlaşılmaktadır. Sonuç olarak; Yönetmelik kapsamında yapılan düzenlemeler uyarınca servis modeli bankacılığı, finansal kuruluşlar ve bankalar arasındaki iş birliklerini bir yandan güçlendirmekte diğer yandan piyasaya banka dışı kuruluşların girmesi ile banka platformları dışında bankacılık işlemi yaptırılmasına imkân sağlanması nedeniyle büyük önem taşımaktadır.

Detaylı Bilgi için;
Av. Merve Çelik
info@ozgunlaw.com

Kaynakça:
1. Dijital Bankaların Faaliyet Esasları ile Servis Modeli Bankacılığı Hakkında Yönetmelik

METAVERSE VE BERABERİNDE GETİRECEĞİ HUKUKİ SORUNLAR HAKKINDA DEĞERLENDİRME

I- GİRİŞ

Bilim ve teknolojide meydana gelen gelişmeler; sağlıktan eğitime, psikolojiden sosyolojiye, ekonomiden politikaya kadar pek çok alanda çeşitli değişim ve dönüşümleri de beraberinde getirmektedir.

Bu alanlarda meydana gelen değişimler yeni meslekler ve endüstriler meydana gelirken toplumsal yaşam biçimi ve ilişkiler de değişmekte ve devlet bu gelişmeler üzerinde düzenleyici işlev görmektedir. [1]

İçinde bulunduğumuz bilim ve iletişim çağında, artırılmış gerçeklik (AR), sanal gerçeklik (VR), yapay zekâ (AI) gibi kavramların hayatımızda çok daha fazla yer etmesiyle birlikte; bireylerin birbirleriyle olan ikili iletişimi ve toplumsal iletişim olumlu, olumsuz bazı dönüşümler geçirmektedir.

Bu durumun birey ve toplum psikolojisi ve sosyoloji bakımından pek çok sonucu olacağı açıktır. Böyle bir değişimin beraberinde getireceği sorunların başında ise hiç şüphesiz ki hukuk sistemlerinin yetersizliği gelecektir.

Son zamanlarda büyük ses getiren Metaverse evreninin getirebileceği hukuki sorunları anlayabilmek için artırılmış gerçeklik, sanal gerçeklik ve Metaverse kavramlarının kavramsal bir düzleme yerleştirilmesi büyük önem taşımaktadır. Çalışmanın ikinci bölümünde bu kavramlar kısaca açıklanmaya çalışılacak, üçüncü bölümde ise karşılaşabileceğimiz hukuki sorunlar ve bu sorunlara nasıl çözüm üretilmesi gerektiğiyle ilgili değerlendirme yapılacaktır.

II- ARTIRILMIŞ GERÇEKLİK, SANAL GERÇEKLİK VE METAVERSE KAVRAMI

Artırılmış gerçeklik ve sanal gerçeklik kavramları teorik olarak çok yeni kavramlar olmasalar da bu kavramların kişilerin hayatında kendine bir yer bulması; sosyalleşme, iletişim ve eğlence biçimlerini değiştirmesi özellikle son yıllarda açık bir şekilde görülmektedir.

2.1- Artırılmış Gerçeklik (*Augmented Reality)* Kavramı

Artırılmış gerçeklik, gerçek dünyada var olan nesne ve mekanların, bilgisayar sistemleri tarafından üretilen içerikler ve sanal ögeler ile zenginleştirilmesi olarak tanımlanabilir. Artırılmış gerçeklik, gerçek görüntü ve nesneler üzerine aynı zamanda sanal nesneler eklenmesini sağlayarak kullanıcının gördüğü gerçekliği zenginleştirerek deneyimlemesini sağlamaktadır. [2]

Artırılmış gerçeklikte kullanılan araçlar, kullanıcıları bulundukları gerçek dünyadan çekip başka bir dünyaya götürmemekte, aksine bulundukları fiziki dünyada yaşadıkları deneyimin gerçekliğini artırmaktadır. Bu ise sanal nesnelerin gerçek dünyada var olan nesnelerin üzerine yerleştirilmesi yoluyla olmaktadır.

Örnek vermek gerekirse; 1 milyardan fazla indirmeye sahip, yaratıcısı Niantic Labs olan Pokemon GO, kullanıcılara tam anlamıyla artırılmış gerçeklik deneyimi sunan bir oyundur. Kişiler gerçek dünyada bulundukları fiziki mekâna tamamen sanal olan birtakım nesnelerin yerleştirilmesi ile oyuna dahil edilmektedir.

Artırılmış gerçeklik ve sanal gerçeklik teknolojileri oyun sektöründe büyük bir öneme sahipse de bu teknolojileri yalnızca bu sektör ile sınırlamak doğru bir yaklaşım olmayacaktır. Zira bu teknolojiler; eğitimden sağlığa, pazarlamadan turizme, mimariden sanata her sektörü etkilemekte ve değiştirmektedir.

2.2- Sanal Gerçeklik *(Virtiual Reality)* Kavramı

Sanal gerçeklik, geçmişe, günümüze veya geleceğe ait nesne veya kişilerin sayısal ortamlarda gösterilmek üzere benzetilmesi yani simüle edilmesi için bilgisayarlar aracılığı ile üretilen görüntüler ve sesler dizisi olarak tanımlanabilir. [3]

Bu kavram, bilgisayar sistemleri ile tasarlanan üç boyut teknolojisiyle meydana getirilen sanal ortamları ifade eden bir kavramdır. Artırılmış gerçeklikten farklı olarak sanal ortamda kullanıcılar, gerçek dünya ile ilişkisini kaybetmektedir.

Günümüzde birtakım sensörler ve giyilebilir teknolojiler sayesinde, sanal gerçeklik araçları kullanılarak yaratılmış sanal ortamları, akıllı telefon, tablet, masaüstü veya dizüstü bilgisayar gibi araçlar ile deneyimleyebilmektedir.

2.3- Metaverse Kavramı

"*Metaverse*", Yunancada sonra anlamına gelen "Meta" kelimesi ile İngilizcede evren anlamına gelen "universe" kelimelerinin bir araya gelmesiyle oluşmuş bir kavramdır. Metaverse, gerçek zamanlı bilgilerle, gerçek hayatta sanal nesneler ile etkileşime geçmeyi sağlamaktadır. [4]

Metaverse, kullanıcılara sanal gerçeklik ve artırılmış gerçeklik teknolojileri kullanılarak tasarlanmış araçlar sayesinde gerçek dünyadan kopmaksızın sanal nesneler ile iletişime geçebilmelerini ve avatar, hologram gibi çeşitli dijital görünümler ile o dünyada var olabilmelerini sağlamaktadır.

Metaverse, insanların hayal ettiği birçok şeyi fiziki dünyada olduğundan çok daha kolay bir şekilde yapabilmelerini, mekânsal uzaklığın bir önemi olmaksızın aileleri, arkadaşları ve çalışma arkadaşları ile bir araya gelebilmelerini sağlayan bir dünyanın kapılarını aralayacaktır.

Bu sayılanlar Metaverse dünyasının sağlayacağı imkanlardan sadece birkaçı olup, daha geniş çerçeveden bakıldığında bu dünyanın, hayatımızda var olan her alanda köklü değişiklikler getireceği görülecektir.

Her ne kadar Metaverse kavramının bileşenlerinden olan sanal gerçeklik ve artırılmış gerçeklik teknolojilerini halihazırda deneyimliyor olsak da Metaverse bize çok daha farklı deneyimler sunacak ve bizler bu dünyanın bir parçası haline geleceğiz.

Bu nedenle bu yeni dünyanın getireceği sorunları önceden öngörerek çeşitli önlemler almak önemi yadsınamaz bir gerekliliktir.

Unity, Software, Microsoft, Nvidia gibi büyük teknoloji şirketleri, Metaverse evreni ile ilgili yaptıkları ve yapacakları açılım ve yatırımları birbiri ardına duyururken; öte yandan kullanıcılar var olan Metaverse evrenlerinde dijital görünümleri ile var olmakta, birbirleriyle iletişime geçmekte, hatta kullanıcılar yedi dakikada bir sanal şiddete ve cinsel tacize maruz kalmakta, arazi satın almakta ve daha pek çok sosyal ve hukuki ilişki içerisinde bulunmaktadır.

Bugün bildiğimiz internet olan "Web 2.0"ın getirdiği yasal problemleri çözmekte dahi geride kalan hukuk sistemleri, bu resme bir de meta veri deposunun eklenmesiyle, yaşanan ve yaşanacak olan köklü değişimler karşısında hiç şüphesiz ki bocalayacaktır.

Kişisel verilerin korunması, bu verilerin işlenmesinin ve aktarılmasının hangi şartlara tabi olacağı, dijital varlıklar üzerinde kurulan mülkiyet hakkının ispatı sorunu, fikri mülkiyet haklarına yapılan saldırıların nasıl engelleneceği, kişilerin zararlı olduğu iddia edilen sanal eylemleri nedeniyle hangi durumda yasal yaptırımla karşı karşıya kalabileceği, Metaverse evreninde hangi fiillerin suç teşkil edeceği, bunların hangi kurallar doğrultusunda ve ne şekilde cezalandırılacağı, örneğin dijital varlıkların çalınması veya kişilerin dolandırılması halinde nasıl bir yaptırım uygulanacağı hukukçuların ve kanun koyucuların teknoloji uzmanlarının desteğini alarak üzerinde çalışması gereken konulardan bazılarıdır.

III- METVERSE İLE BİRLİKTE KARŞILAŞILABİLECEK BAZI HUKUKİ SORUNLAR

Metaverse fikri 1990 yıllarından beri belli çevrelerde konuşuluyor olsa da çok yakın bir zaman önce bu evrenin kullanıcıları olma potansiyeli olan insanların ilgisini çekmeyi başarabilmiştir.

"Facebook Inc." Şirketi'nin adını "Meta Inc." olarak değiştirmesi ve Metaverse ile ilgili yapılacak olan yatırımlar ile ilgili kamuoyuna açıklama yapılması bu ilginin artmasında büyük rol oynamıştır. Dünyaca ünlü markaların bu evrende kendilerine bir yer bulabilmeleri için tescil başvurusunda bulunması, pek çok firmanın sanal gerçeklik gözlükleri ve Metaverse evreninde kullanılacak diğer teknolojileri üreten firmalara yatırım yapması, H&M, Nike, Adidas gibi herkesçe bilinen markaların birbiri ardına sanal mağazalarını tanıtmaları çok yakın zamanda yaşanmış olan gelişmelerdir.

Büyük bir hızla gelişen bu yeni oluşum, daha şimdiden pek çok hak ihlalini ve mağduriyeti de beraberinde getirmiştir.

Bu nedenle, hukuki sorumluluğun belirlenmesi, kişilerin maddi ve manevi varlıklarının korunması, kişisel verilerin korunması, fikri mülkiyet haklarının korunması, cezai sorumluluğun ve şartlarının belirlenmesi, vergilendirme konusunda öngörülebilir düzenlemeler yapılması, şirketler arasında meydana gelecek rekabet ihlallerinin tespiti gibi konularda cevaplanmayı bekleyen pek çok soru bulunmaktadır.

3.1-Hukuki Sorumluluğun Tespiti

Kullanıcıların tıpkı gerçek dünyada olduğu gibi kimliklere sahip olacağı, mülk edineceği, alışveriş yapıp sosyalleşeceği, birbirleriyle iletişim halinde olacağı Metaverse dünyasında karşılaşacakları ihlaller ile ilgili kime ne şekilde başvurabileceğini bilmeleri büyük önem arz etmektedir.

Nasıl ki gerçek dünyada haklarımızı ve sınırlarımızı, hangi eylemin hangi kanun çerçevesinde suç teşkil ettiğini ve cezasının ne olduğunu, sahip olduğumuz maddi ve manevi varlığımıza ait bir değerin ihlali halinde bunun nasıl giderilebileceğini, mal varlığımızın üzerinde tasarruf ederken ne gibi sınırlarla çevrili olduğumuzu bilmek güvende hissetmemiz, maddi ve manevi varlığımızı geliştirmemiz için gerekli ise kullanıcılar aynı güven ortamına Metaverse'de de sahip olmayı bekleyeceklerdir.

Günümüzde var olan devletlere ait hukuk sistemlerinin, yüzyılların getirdiği bir birikim ile var edildiği göz önünde bulundurulduğunda, son derece deneyimsiz olduğumuz bilinmezler ile dolu bir evrende bu güvenli ortamı yaratmanın kolay olmayacağı açıktır.

Metaverse'de yer alacak aktörlerin birden fazla olacağı göz önünde bulundurulduğunda ise hukuki sorumluluk noktasında kime veya kimlere başvurulacağı sorusu daha karmaşık bir hale gelmektedir.

Öte yandan kullanıcıların Metaverse evrenleri arasında geçiş yapıp yapamayacağı, eğer yapabilecekse bunun hangi koşullara tabi olacağı, bu evrenlerin bir merkezinin mi olacağı yoksa tıpkı blokzincir teknolojilerinin getirdiği gibi merkeziyetsiz bir sistemin söz konusu olacağı bu evrenlerin yaratıcıları tarafından dahi cevaplanmamış sorulardır.

Sağlam bir hukuki temel ile yola çıkılması için yapılması gereken ise, bu alanda faaliyet göstermek isteyen her aktörün, devletlerle ve hukukçularla iş birliği kurması olacaktır.

3.2- Kişisel Verilerin Korunması Boyutu

İçinde bulunduğumuz bilgi çağında kişisel verilerimiz gün geçtikçe daha çok işlenmekte ve başka kişi veya kurumlara aktarılmaktadır. Dijitalleşen dünyada kişilerin verileri daha kolay toplanarak işlenmekte ve bu veriler "metaveri" yahut "üst veri" denilen nitelikler de göstermektedir.

Verilerin çok daha kolay toplanabildiği, işlenebildiği ve aktarılabildiği bir evrende kullanıcıların güvenini kazanmak ve veri gizliliğini korumak için ise çok daha etkin koruma önlemleri ve ceza mekanizmaları tesis edilmesi gerekmektedir.

Kullanıcılar için tasarlanmış deneyim, tamamıyla profillerine, tercihlerine ve davranışlarına bağlı yoğun bir kişiselleştirme gerektirecektir.

Bugün gördüğümüz reklam teknolojilerine benzer şekilde deneyimi kişiselleştirmek, çoğunlukla birden fazla kaynaktan gelen büyük veri grupları ve kombinasyonları içerecektir. [5]

"Meta Inc"nin CEO'su Mark Zuckerberg, 28 Ekim 2021 tarihli yazısında gizlilik ve güvenliğin ilk günden itibaren Metaverse'ye yerleştirilmesi gerektiğini, bunun yalnızca kripto para ve NFT projelerini desteklemek gibi teknik çalışmalara gereksinim duymadığını aynı zamanda yeni denetim biçimlerinin de gerekeceğini belirtmiştir. [6]

Gelirlerinin yaklaşık %95'ini kullanıcıların kişisel verilerini işlemek ve bunları aktarmak yolu ile elde eden ve yakın zamanda 553 milyondan fazla kullanıcının verilerinin bilgisayar korsanlığı ile ilgili bir platformda yayınlanması nedeniyle adeta bir skandala imza atan şirkete, kişisel verilerin korunması bakımından ne kadar güvenilebileceği ise Metaverse kullanıcılarının takdirinde olacaktır.

Metaverse adı altında birden fazla sanal evren olacağını ve bu sektördeki aktörlerin şimdiden çeşitlilik gösterdiğini belirtmiştik.

Bu çokluk, kullanıcıların her evrende aynı görünüm ve özelliklere sahip bir dijital temsil ile mi yoksa her bir evrende farklı farklı dijital temsillerle mi var olacağı sorusunu akıllara getirecektir.

Böyle bir durumda veri güvenliği ve gizliliğinin nasıl sağlanacağı, her evrende farklı düzenlemelerin ve dijital kimliklerin var olması ihtimalinde korumanın hangi düzenleme gözetilerek sağlanacağı aydınlatılmaya muhtaç sorulardır.

3.3. Fikri Mülkiyet Haklarının Korunması Boyutu

Artırılmış gerçeklik uygulamalarının gerçek görüntü ve nesneler üzerine sanal nesneler eklenmesini sağlayarak kullanıcının gördüğü gerçekliği zenginleştirerek deneyimlemesini sağladığını belirtmiştik.

Artırılmış gerçeklik uygulamalarının sahip olduğu bu teknoloji, hukuki korumadan yararlanan görsel sanat, metin ve müziğin yeniden üretilmesi ve değiştirilmesi için bariz bir potansiyel yaratmaktadır.

Örneğin bir film posteri üzerinde sanal nesneler eklemek suretiyle değişiklik yapan bir uygulamanın hak ihlaline neden olması söz konusu olabilir.

Diğer taraftan ise gerçekte posterde hiçbir şeyin değişmediği gerekçesiyle herhangi bir hak ihlali olmayacağı sonucuna da ulaşılabilir ancak bu sonuca ulaşabilmek için orijinal posterin ne kadarının uygulama içinde yeniden üretildiği ve nihai sonucun sabitlenip sabitlenmediği gibi hususların da göz önünde bulundurularak karar verilmesi gerekmektedir. [7]

Heyecan verici manzaralar veya fantastik ortamlar, görünümler ve sanal giysiler içeren tasarlanmış alanlar, bu öğelerin satın alınması ve bunların tamamen kodlanmış bir ortamda çok daha kolay kopyalanması nedeniyle hukuki korumanın önemi son derece önemli olacaktır.

Marka ve tasarım gibi fikri hak sahipliğinin getirdiği hakları kullanmak, bu haklar üzerinde tasarrufta bulunmak ve hak ihlali olduğunda koruma talep etmek bu hak sahiplerinin bulundukları fiziksel yargı alanının yasalarına dayanmaktadır.

Marka ve tasarım hakkına saldırının fiziksel lojistiğin bulunmadığı, gümrük ve sınırların olmadığı sanal bir ortamda meydana gelmesi durumunda yargı yetkisi ve yaptırımın kim tarafından ne şekilde uygulanacağı soruları gündeme gelecektir.

Telif hakkıyla korunan eserlerin üçüncü şahıslar tarafından paylaşım ve dağıtım koşullarını içeren sözleşmelerin gözden geçirilmesi, bu eserlerin istenmeyen dağıtımına karşı müşteriler ile yapılan sözleşmelerin koruma altına alınması, kişilerin telif hakkı ile korunan aktif varlıklarının herhangi bir ihlal meydana gelmeden Metaverse yazılımına derhal kaydedilmesinin sağlanması, eserlerin izinsiz dağıtımına karşı Metaverse'ye uyumlu teknolojilerin geliştirilmesi gibi alınması gereken pek çok önlem ve oluşturulması gereken koruma mekanizmaları bulunmaktadır.

Bunların gerçekleştirilebilmesi için ise; tüm insanlığı heyecanlandıran ve farklı deneyimlere sürükleyen Metaverse platformlarına aynı zamanda hukuki pencereden bakmayı bir an için dahi bırakmamak gerekmektedir.

3.4- Ceza Hukuku Boyutu

Kuşkusuz ki bireylerin herhangi bir oluşum içerisinde yer alabilmesi için, varlığının ve sahip olduğu haklarının korunduğuna, ihlale karşı caydırıcı düzenlemelerin bulunmasına haklarının ihlal edilmesi halinde bunun bir yaptırımı olacağına karşı bir inanca sahip olması gerekmektedir.

Birçok belirsizliği de beraberinde getiren Metaverse'de kullanıcıların; dolandırıcılık, sahtecilik, hırsızlık, cinsel taciz gibi suçlara maruz kalması halinde bu fiilleri işleyen kişilerin nasıl tespit edileceği, tespit edildiğinde hangi ülkenin düzenlemelerine ve hangi kanuna göre cezalandırılacağı, uygulanacak normların fiziki dünyada var olan kanunlar ile mi belirleneceği, yoksa bu sanal platformların kendi iç dinamiklerine göre yeni düzenlemelerin mi var edileceği, cezai yaptırımın fiziki dünyada olduğu gibi mi şekilleneceği yoksa daha farklı yaptırım türlerinin mi var olacağı gibi sorular ve daha fazlası cevaplandırılmayı bekleyecektir.

Hayatımızda oldukça geniş bir yeri olan sosyal medyadan da tecrübe ettiğimiz üzere; sanal dünya içerisinde dijital şiddeti de barındırmaktadır.

Metaverse'de karşılaştıklarımız ve karşılaşacaklarımız ise sosyal medyada deneyimlediğimiz şiddetin daha sarsıcı ve daha fazlası olacak gibi görünüyor.

Özellikle ceza hukukunu ilgilendiren konular bakımından var olan belirsizlik insan hakları ve ceza hukukunun temel ilkeleri bakımından tehlike teşkil etmektedir. Zira; kişilerin hangi fiilleri gerçekleştiğinde ne tür bir yaptırımla karşı karşıya kalacağını bilmesi, ceza hukukunun temel ilkelerinden olan belirlilik ilkesi ile doğrudan ilgilidir.

Hakkında herhangi bir düzenleme yapılmayan bir fiilin, bir kullanıcı tarafından başka bir kullanıcıya karşı gerçekleştirilmesi ve platforma yapılan şikâyet sonucunda, bu fiili gerçekleştirilen kişinin önceden bilgilendirilmediği bir yaptırım ile karşılaşması hakkaniyete uygun olmayacaktır. Öte yandan, diğer kullanıcı bakımından haksızlık teşkil eden fiilin herhangi bir yaptırımla karşılaşmaması, adeta bu haksızlığı gerçekleştirilen kişinin ödüllendirilmesi de kabul edilebilir olmayacaktır.

Dolayısıyla; Metaverse'de bu tür çıkmazlarla yüzleşmek istemeyen aktörlerin bir an önce gerekli hukuki düzenlemeleri hayata geçirmesi ve kullanıcıları bu doğrultuda bilgilendirmesi, bundan sonra var olacak platformların ise bu gibi ihtimalleri değerlendirerek sağlam bir temelle yola çıkması gerekmektedir.

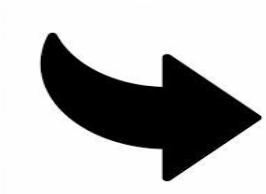

3.5- Mülkiyet Hakkı Boyutu

Metaverse, gerçek dünyanın fizikselliğini ortadan kaldırarak, mülkiyet kavramı da dahil olmak üzere toplumda uzun yıllardan beri var olan hukuki kavramları ve tanımlamaları anlamsız kılmaktadır.

Çünkü bu dünyada bir şeye "sahip olmak" gerçek dünyada bildiğimiz manada sahiplikten çok daha farklı anlamlar içermektedir. Bizim alışık olduğumuz anlamda mülkiyet hakkı kişilere çok geniş bir tasarruf yetkisi tanımaktadır.

Metaverse evreninde de bu geniş tasarruf imkanının sağlanıp sağlanamayacağı, kişilerin eşyalar ve nesneler üzerindeki mülkiyetini ne şekilde ispat edeceği, bunların devrinin hangi koşullara bağlı olacağı gibi pek çok sorun cevaplanmayı beklemektedir.

Metaverse hayatımıza yeni dahil olmuşsa da kişilerin Metaverse platformlarına gösterdikleri ilgi oldukça büyüktür. Özellikle arazi satın almak konusunda kişiler ciddi bir talep göstermiştir.

Öyle ki Metaverse evreninde İstanbul'un en gözde yerlerinde bulunan pek çok sanal arazi çoktan satın alınmıştır. Öte yandan Kanada merkezli bir yatırım şirketi ise Decentraland adlı bir platformda sanal evrenden 2,5 milyon dolar ödeyerek arsa satın almıştır.

Görüldüğü üzere; kullanıcılar daha önce deneyimlemedikleri ve hukuki güvencenin zayıf olduğu alanlarda oldukça cesur davranabilmektedir.

Bu açıdan bakıldığında, Metaverse ve buna benzeyen platformlarda yapılacak hukuki düzenlemelerin hızlı olması, ayrıca bir öneme sahiptir.

Aksi takdirde insanlar pek çok ihlalle karşılaşacak, giderilmesi güç mağduriyetler ortaya çıkacak ve bulanıklıklarla, çarpıklıklarla dolu bir gelecek bizi bekleyecektir.

IV- SONUÇ

İnsanlık tarihi boyunca bilim ve teknolojide yaşanan gelişmeler; eğitim, sağlık, psikoloji, sosyoloji, ekonomi, politika, hukuk gibi pek çok alanda değişim ve dönüşümü beraberinde getirmiştir.

Hukuk ise genellikle yaşanan bu gelişmeleri geriden takip etmekte ve çoğu zaman çeşitli ihlaller ve hukuka aykırılıklar ortaya çıktıktan sonra devreye girmektedir.

Bugün bildiğimiz internet olan "Web 2.0"ın getirdiği yasal problemleri çözmekte dahi geride kalan hukuk sistemleri, Metaverse kavramının hayatımıza girmesiyle birlikte; cevaplanmayı bekleyen pek çok soruyla ve netleştirilmesi gereken birçok belirsizlikle karşı karşıya kalacaktır.

Kişilerin veri güvenliğinin sağlanması, sahip oldukları fikri hakların korunması, mülkiyet haklarının sınırlarının belirlenmesi ve korunması, suç teşkil edecek hususların belirlenmesi, ihlallerin önlenmesi, ihlaller sonucunda hukuki olarak kimin hangi şartlar ile sorumlu olacağının tespiti, Metaverse'de meydana gelen uyuşmazlıklara hangi hukuk kurallarının uygulanacağının belirlenmesi gibi pek çok konuda, Metaverse'nin kendi dinamikleri göz önünde bulundurularak etkin düzenlemeler yapılması gerekmektedir. Bu ise; şirketlerin, devletlerin, bilim çevrelerinin ve hukukçuların iş birliği ile mümkün olacaktır.

Detaylı Bilgi için;
Stj. Av. Gülşah Işık
info@ozgunlaw.com

Kaynakça:

1. Dorothy Nelkin, Bilim Nasıl Satılır?, 1994

2. D.W.F. Van Krevelen, R. Poelman, A Survey of Augmented Reality Technologies, Applications and Limitations, International Journal of Virtual Reality, 2010

3. Akaslan, D., Ernst, F. B., Sarıışık, G., & Erdoğan, S. (2018). Sanal Gerçeklik Uygulamaları İçin Araştırma ve Eğitim Olanakları. Electronic Turkish Studies, 13(21).

4. Reed Smith, Reed Smith Guide to the Metaverse, 2021

5. Reed Smith, Reed Smith Guide to the Metaverse, 2021

6. Mark Zuckerberg, Founder's Letter, 2021

7. Wassom, Brian D., IP In An Augmented Reality, American Bar Association, 2014

ÖZELLİKLE CEZA HUKUKUNU İLGİLENDİREN KONULAR BAKIMINDAN VAR OLAN BELİRSİZLİK İNSAN HAKLARI VE CEZA HUKUKUNUN TEMEL İLKELERİ BAKIMINDAN TEHLİKE TEŞKİL ETMEKTEDİR.

ZİRA; KİŞİLERİN HANGİ FİİLLERİ GERÇEKLEŞTİĞİNDE NE TÜR BİR YAPTIRIMLA KARŞI KARŞIYA KALACAĞINI BİLMESİ, CEZA HUKUKUNUN TEMEL İLKELERİNDEN OLAN BELİRLİLİK İLKESİ İLE DOĞRUDAN İLGİLİDİR.

SÖZLÜ KİRA SÖZLEŞMESİNE DAYANARAK TAHLİYE DAVASINDA GÖREV

Görev, bir davaya o yerdeki hukuk mahkemelerinden hangisi tarafından bakılacağının belirlenmesi olarak tanımlanabilir. Mahkemelerin görevi, ancak kanunla düzenlenir. Göreve ilişkin kurallar kamu düzenindendir. Kamu düzeni kavramı, mahkemeler tarafından yargılamanın her evresinde re'sen dikkate alınmaktadır.

Hukuk Muhakemeleri Kanunu m.4'te Sulh Hukuk Mahkemeleri'nin görevleri düzenlenmiştir. Buna göre;

"MADDE 4- (1) Sulh hukuk mahkemeleri, dava konusunun değer veya tutarına bakılmaksızın;
a) Kiralanan taşınmazların, 9/6/1932 tarihli ve 2004 sayılı İcra ve İflas Kanununa göre ilamsız icra yoluyla tahliyesine ilişkin hükümler ayrık olmak üzere, kira ilişkisinden doğan alacak davaları da dâhil olmak üzere tüm uyuşmazlıkları konu alan davalar ile bu davalara karşı açılan davaları,"
….

görürler.

şeklinde düzenlenmiştir. İlgili maddeye göre kira ilişkisinden doğan uyuşmazlıklarda Sulh Hukuk Mahkemeleri görevlidir.

Ancak ilgili maddede, kiralanan taşınmazların İİK'ya göre ilamsız icra yoluyla tahliyesine ilişkin hükümler, Sulh Hukuk Mahkemeleri'nin görev alanı dışında tutulmuştur.

Kanun maddesinde yer alan ilamsız icra; genel haciz yoluyla takip, kambiyo senetlerine mahsus haciz yoluyla takip ve kiralanan taşınmazın tahliyesi şeklinde üçe ayrılmaktadır. Kiralanan taşınmazların tahliyesi için ilamsız takip yoluna başvurulması da iki durumda mümkündür.

Bunlar, kira bedelinin ödenmemesi ve kira süresinin sona ermesidir. Birinci durumda, takip sonucu bir para alacağına kavuşmak ve onunla birlikte tahliye söz konusu iken, ikinci durumda sadece tahliye söz konusudur. Her iki tahliye için de taraflar arasında yazılı ya da sözlü bir kira sözleşmesinin varlığı asıldır.

Ancak, bedelin ödenmemesi sebebiyle tahliyede yazılı kira sözleşmesi aranmazken, diğerinde yazılı kira sözleşmesinin varlığı gerekir. Kira sözleşmesi dışında, tahliye genel hükümlere göre talep edilmelidir. Bilindiği üzere genel haciz yoluyla takip, temel 6 aşamadan oluşur. Bunlar sırasıyla;

1. Takip talebi
2. Ödeme emrinin düzenlenip gönderilmesi
3. Takibin kesinleşmesi (itiraz edilmeyerek ya da itiraz halinde itiraz hükümden düşürülerek)
4. Haciz
5. Satış
6. Paraların ödenmesi (gerçekleşmezse aciz vesikası verilmesi)

Takip talebini alan icra dairesi, takip talebine uygun bir ödeme emri düzenleyerek borçluya gönderir. Borçlunun, kendisine gönderilen ödeme emrine karşı süresinde ve usulüne uygun olarak itiraz etmesi halinde takip kendiliğinden durur.

İtiraz üzerine duran takibe, itiraz hükümden düşürülünceye kadar devam edilemez. İtiraz üzerine alacaklı, itirazın kaldırılması veya itirazın iptali yoluna başvurmalıdır. İtirazın kaldırılması yolu, itirazın iptali davasına göre daha basit ve kısa bir yoldur.

Bu avantajlarına rağmen, icra mahkemesinde itirazın kaldırılması prosedüründe sınırlı bir inceleme söz konusudur, alacaklı ve borçlu ispat faaliyetini kural olarak sadece belli belgelerle yerine getirebilir.

Bu belgeler İİK m.68'de açıkça düzenlenmiştir. İtirazın kaldırılmasında alacaklı, itirazın kendisine tebliğinden itibaren altı ay içinde, icra mahkemesinden isteyebilir; istemezse bir daha bu alacak için ilamsız takipte bulunamaz. İtirazın iptalinde ise elinde İİK. 68-68/b maddeleri anlamında belge olmayan alacaklı, borçlunun itirazını hükümden düşürmek istiyorsa davayı, itirazın tebliği tarihinden itibaren bir yıl içinde açmalıdır. Bu davada yetkili ve görevli mahkeme, genel hükümlere göre tespit edilir.

Yukarıda da bahsedildiği üzere itirazın kaldırılması talebi için, alacaklının elinde kanunda açıkça düzenlenmiş olan belgeler yer almaktadır. Elinde bu belgeleri bulunduran alacaklı, itirazın iptaline göre daha basit ve kısa yol olan itirazın kaldırılması yolunu tercih etmektedir.

Yazılı kira sözleşmesinin Kanun'da düzenlenmiş olan belgelerden sayılıp sayılmayacağı çokça tartışmaya yol açmış, birçok davaya ve uyuşmazlığa konu olmuştur. Yargıtay'ın bu konudaki kararları şu şekildedir:

Hukuk Genel Kurulu 22.06.2016 Tarihli 2014/1170 E. – 2016/840 K. Sayılı Kararı:

"Hukuk Genel Kurulu önüne gelen uyuşmazlık; kiralayan ile kiracı arasında adi yazılı şekilde yapılan kira sözleşmesinin İİK.'nın 68. ve 269/c maddesinde düzenlenen belgelerden olup olmadığı, varılacak sonuca göre icra hukuk mahkemesinde itirazın kaldırılmasına ilişkin dava açılıp açılamayacağı noktasında toplanmaktadır.

…

Takibe konu kira sözleşmesine davalı/borçlular karşı çıkmadığından alacaklının takibi, İcra ve İflas Kanunu'nun 68/1. Maddesi anlamında "imzası ikrar edilen ve borç ikrarını içeren bir belgeye" dayanmaktadır.
…

İtirazın kaldırılmasına karar verilmesi gerekirken, açıklanan hususlar göz ardı edilerek, salt icra mahkemesinin dar yetkili olduğundan bahisle ve kanuna yanlış anlam vermek suretiyle talebin reddine karar verilmesi doğru değildir."

Yargıtay'ın ilgili kararında da görüldüğü üzere, yazılı kira sözleşmesine borçlunun karşı çıkmaması halinde ilgili sözleşme, İİK m.68 anlamında belge olarak kabul edilmekte ve itirazın kaldırılması yoluna konu olmaktadır.

Nitekim *"Yargıtay, kira sözleşmesi noterlikçe düzenlenmemiş veya noterden onaylı bulunmamış dahi olsa, taraflar arasında kira sözleşmesinin varlığının -tarafların özel durumları gereği- tartışılamayacak derecede belirgin olduğu durumlarda da icra mahkemesinin "itirazın kaldırılmasına ve tahliyeye" karar verebileceğini içtihat etmiştir."*
(Kuru, B., a. g. e., C.2, s. 1893; Kuru, B., El Kitabı, s. 715; Uyar, T., İcra Hukukunda Tahliye, 2. Bası, s. 370.)

Taraflar arasında sözlü kira sözleşmesi düzenlenmiş olması halinde, alacaklının bu sözleşmeye dayanması, borçlu tarafın ise sözleşmeye ve borca itiraz etmesi halinde, alacaklı tarafın elinde herhangi bir yazılı belge bulunmayacağından, itirazın hükümden düşürülmesi ve tahliye davalarının hangi mahkemede ne şekilde görüleceği de çokça uyuşmazlığa konu olmuştur.

Bu tür uyuşmazlıklar icra mahkemelerinde ve sulh hukuk mahkemelerinde açılmış olup, iki mahkeme tarafından da görevsizlik kararı ile karşılaşmıştır.

Uyuşmazlığın bir türlü çözüme kavuşamaması sonucunda Yargıtay'ın bu yöndeki kararları şu şekildedir:

Yargıtay 20. Hukuk Dairesi 10.09.2018 Tarihli 2018/3813 E. – 2018/5487 K. Sayılı Kararı:

"Taraflar arasındaki davada..... İcra ve ..... Sulh Hukuk Mahkemelerince ayrı ayrı görevsizlik kararı verilmesi nedeni ile yargı yerinin belli edilmesi için gönderilen dosya içindeki tüm belgeler incelendi gereği düşünüldü:

K A R A R

Dava, kira sözleşmesine dayalı alacak ve tahliye istemine ilişkindir.

.....

Sulh Hukuk Mahkemesince, 6100 sayılı HMK'nın 316 ve 382. maddelerinde basit yargı usûlüne tabi dava ve işler ile çekişmesiz yargı işleri sayılmış olup, görevli ve yetkili mahkemenin ..... İcra Mahkemesi olduğu gerekçesiyle görevsizlik kararı verilmiştir.

.....

İcra Mahkemesi ise uyuşmazlığın kira sözleşmesine dayalı alacağına ve tahliyeye ilişkin olduğu gerekçesiyle görevsizlik kararı vermiştir.

Dava dilekçesinde davacı davayı sözlü kira sözleşmesine dayandırarak ödenmeyen kira bedellerinin tahsili ve tahliye istemiyle davayı açmış olduğu belirttiği gibi davanın asıl kaynağının kira sözleşmesi olduğunun iddia edilmesi karşısında, davalı ile aralarında kira ilişkisi bulunduğunu ispat etmekle yükümlü olup, bu durumda kira ilişkisinden kaynaklandığı anlaşılan uyuşmazlığın sulh hukuk mahkemesince görülüp sonuçlandırılması gerekmektedir.

SONUÇ

Yukarıda açıklanan nedenlerle; 6100 sayılı HMK'nın 21 ve 22. maddeleri gereğince; ..... Sulh Hukuk Mahkemesinin YARGI YERİ OLARAK BELİRLENMESİNE 10/09/2018 tarihinde oy birliğiyle karar verildi."

Sonuç olarak;

Kira sözleşmesinin sözlü olarak düzenlendiği durumlarda borçlunun sözleşmeye ve borca itiraz etmesi sonucunda, davanın esasına ilişkin görevli mahkemelerin Sulh Hukuk Mahkemeleri olduğu açıkça ortadadır.

Zira icra mahkemeleri sınırlı inceleme yaptığından dolayı taraflar arasında kira akdinin bulunup bulunmadığını inceleyemez.

Ayrıca belirtelim ki; alacaklı "takip talebi"nde sözlü kira sözleşmesine dayanmışsa, borçlu-kiracının bu kira sözleşmesine itiraz etmiş olması halinde, alacaklı-kiralayan, icra mahkemesine başvurup "itirazın kaldırılmasını ve tahliyeye karar verilmesini" isteyemez.

Bu durumda, alacaklı-kiralayanın sulh hukuk mahkemesine başvurup "kira alacağının ödenmesi ve temerrüt nedeniyle tahliye kararı verilmesini" istemesi gerekir.

Alacaklının "yazılı ve noterden onaylı" bir kira sözleşmesi veremediği hallerde, alacaklı ancak sulh hukuk mahkemesinde "kira bedelinin ödenmesi ve tahliye davası" açabilir.

Bu takdirde de borçluya itiraz üzerine duran takipte gönderilmiş olan "ihtarlı ödeme emri" açılan bu davalar bakımından BK m. 260 ve 288 öngörülen "ihtar" yerine geçer (m. 269b/IV).

Böylece öncelikle sözlü kira sözleşmesinin varlığı konusu Sulh Hukuk Mahkemeleri'nde sonuca bağlanmalı, sonrasında esasa ilişkin kararlar verilmelidir.

Detaylı Bilgi için;
Stj. Av. Mehmet Çağrı Telligözoğlu
info@ozgunlaw.com

Kaynakça:

1. İcra İflas Hukuku Temel Bilgiler 15. Bası – Hakan Pekcanıtez, Oğuz Atalay, Muhammet Özekes

Kararlar:

- Hukuk Genel Kurulu 22.06.2016 Tarihli 2014/1170 E. – 2016/840 K. Sayılı Kararı

- Yargıtay 20. Hukuk Dairesi 10.09.2018 Tarihli 2018/3813 E. – 2018/5487 K. Sayılı Kararı

HOLLANDA TİCARET MAHKEMESİ [NETHERLANDS COMMERCIAL COURT (“NCC”)]

1. Giriş: Milletlerarası Ticaret Mahkemeleri ve Tahkim

Milletlerarası Ticaret Mahkemelerinin kurulma fikrinin çıkmasında belli başlı birkaç neden vardır.

Bunlar; tahkim mahkemeleri gibi yatırımcıların, uyuşmazlığın çözümü noktasında güven duyacağı, hızlı, adil ve ucuz bir yargılama ortamı oluşturarak yabancı sermayenin ülkeye girişini kolaylaştırmak böylece yargılama hizmetlerinden gelir elde edebilmeyi sağlamaktır.

Yıllar içerisinde sermaye sahipleri tarafından ticarî uyuşmazlıkların çözümünde devlet mahkemelerinin tercih edilmediği görülmüş ve bunun sonucunda uyuşmazlıklarda tahkim yöntemi çok daha tercih edilir hale gelmiştir.

Milletlerarası ticaret mahkemelerinin kurulmaya başlanmasındaki amaç ise tahkimin olumlu yanları ile devlet mahkemelerinin olumlu yanlarını birleştirip yavaş ve kullanışlı olmayan devlet mahkemeleri yöntemine bir yenilik getirerek uluslararası ticari uyuşmazlıklarda tacirler arasında yeniden devlet mahkemelerini tercih sebebi haline getirmektir.

Bu amaçla kurulan Hollanda Ticaret Mahkemesi ise 1 Ocak 2019’da kapılarını ilgilerine açtı. Yaratıcılarının amacı özellikle önemli düzeyde karmaşıklık içeren uluslararası ticari davalarda İngilizce hüküm verebilecek bir mahkeme sağlayabilmekti.

Amsterdam/Hollanda merkezli olan Hollanda Ticaret Mahkemesi (NCC), Amsterdam yerel mahkemesinin ve Amsterdam Temyiz Mahkemesinin uzmanlaşmış bir dairesidir.

Bir konu yalnızca aşağıdaki durumları içeriyorsa NCC’ye taşınabilir; Amsterdam Yerel Mahkemesi veya Amsterdam Temyiz Mahkemesinin yargı yetkisine sahip olması, tarafların, yargılamanın NCC nezdinde İngilizce olacağını yazılı olarak açıkça kabul etmesi, hukuki veya ticari bir konu içeriyorsa bir mahkemenin münhasır yetkisine tabi olmaması ve uluslararası bir anlaşmazlığı ilgilendirmesi.

NCC'den bir karar otomatik olarak Brüksel I Tüzüğü uyarınca tüm AB Üye Devletlerinde uygulanabilir, ancak geçerli uluslararası sözleşmelere veya yerel tanıma ve uygulama kurallarına bağlı olarak AB dışında da uygulanabilir olabilir.

2. Mahkemenin Yapısı ve İşleyişi

Hollanda Ticaret Mahkemesi’nin (NCC), ilk derece yargılamasının yapıldığı NCC Bölge Mahkemesi ve istinaf yargılamasının yapıldığı NCC İstinaf Mahkemesi şeklinde iki dairesi mevcuttur.

NCC Bölge Mahkemesi, Amsterdam Bölge Mahkemesi’nin, NCC İstinaf Mahkemesi ise Amsterdam İstinaf Mahkemesi’nin özel bir dairesini (milletlerarası ticaret dairesi) teşkil etmektedir. Bu iki daire de özellikle karmaşık yapıdaki uluslararası ticari uyuşmazlıklar açısından ihtisas mahkemeleri olarak işlev görürler.

3. Başvuru Koşulları

Öncelikle uyuşmazlığın bir ‘’uluslararası ticari dava’’ niteliğine haiz olması gerekmektedir.

Bu sebeple aşağıdaki şartları sağlıyor olması NCC kuralları uyarınca önem taşımaktadır.

Buna göre bir uyuşmazlığın NCC Bölge Mahkemesi’nde görülebilmesi için; hukukî veya ticarî nitelikte bir mesele olması, alt Bölge Mahkemesi’nin yetkisine veya başka bir mahkeme yahut dairenin kesin yetkisine girmemesi, milletlerarası nitelik taşıması zaruridir.

Ayrıca tarafların anlaşması sonucu veya başka bir sebeple Amsterdam Bölge Mahkemesi’nin yetkili olması ve tarafların yargılama dilinin İngilizce olması konusunda açıkça ve yazılı şekilde anlaşmış olmaları gerekir.

Uyuşmazlığın yukarıdaki şartlara haiz olup olmadığı mahkeme tarafından resen değerlendirilir.

Davalının bu konudaki bir itirazının incelenmesi bazı özel kurallar çerçevesinde olacaktır. Örneğin Mahkemenin yetkisine veya yargılamanın İngilizce olarak yürütülmesine ilişkin bir itirazın olması durumunda, esasa girilmeden önce bu itirazın incelenmesi zorunludur.

İtiraz zamanında yapılmazsa mahkeme davalıyı, itiraz hakkından feragat etmiş sayabilecektir. İtirazda bulunmak isteyen davalı Hollanda mahkemelerinde uygulanan standart mahkeme harcını ödemek durumundadır.

4. Uyuşmazlığın Esasına Uygulanacak Hukuk

İlgili uyuşmazlığın esasına uygulanacak hukuk Hollanda uluslararası özel hukuk kurallarına göre belirlenmektedir.

Akdi borç ilişkilerine uygulanacak hukuk ''593/2008 sayılı Akdi Borç İlişkilerine Uygulanacak Hukuk Hakkında AB Tüzüğü'' dikkate alınarak belirleneceğinden tarafların uyuşmazlığın esasına uygulanacak hukuku seçme fırsatları olacaktır.

5. Hâkimler ve Mahkeme

Hollanda Ticaret Mahkemesi'nde, görev alan hakimler özel bir eğitime tabi tutulurlar. Ayrıca hakimler İngilizce dil yeterliliği ve bilgi birikimlerine göre seçilmektedirler.

Genel kural davaların bir başkan ve iki üyeden oluşan heyetçe görülmesi olmasına karşın seri yargılama usulünce görülen davalarda ise tek hâkim görev yapabilmektedir.

NCC Bölge Mahkemesi ya da NCC İstinaf Mahkemesi'nin başkanı davada görev yapacak hâkim ve memuru atayacaktır.

6. Kanun Yolu

İlk derece olarak görev yapan NCC mahkemelerinin kararlarına karşı NCC İstinaf Mahkemesine başvurulabilecektir meğerki taraflarca aksi kararlaştırılmamış olsun.

NCC İstinaf mahkemesinin uyuşmazlığın gerekli şartları sağlaması durumunda ilk derece mahkemesi olarak davaya bakması da mümkündür.

7. Kararın İptali Davası

Hollanda Hukuk Muhakemeleri Kanunu'na göre hakem kararlarına karşı iptal davası açılabilmesi için tahkim yerinin hangi istinaf mahkemesinin yargı çevresinde olduğu çok önemlidir.

Yabancılık unsuru içeren ve tarafların yargılama dilinin İngilizce olması konusunda anlaştığı uyuşmazlıklar için Amsterdam İstinaf Mahkemesi'nin yargı çevresine dahil olan bir tahkim yargılamasından sonra, NCC İstinaf Mahkemesinde hakem kararının iptali için dava açılabilecektir.

8. Sonuç

Bir devletin gelişebilmesinde en etkili yolların başında gelen uluslararası ticaretin, sekteye uğramaması, yatırımcıların ve tacirlerin kendilerini güvende hissederek sermayelerini ticari olarak kullanmaya devam edebilmesi için uluslararası ticari uyuşmazlıkların hızlı, ucuz, etkili ve adil şekilde çözülebilmesi ciddi bir öneme sahiptir.

Milletlerarası Ticaret Mahkemelerinin yakın bir geçmişte kuruldukları göz önüne alındığında başarılı olup olmayacaklarını görmek için acele etmemek gerekmektedir.

Uluslararası ticari uyuşmazlıklarda tahkim kadar tercih edilesi olma konusunda bu mahkemelerin önündeki en büyük dezavantaj ise icra kabiliyetleri noktasındaki yetersizliklerdir.

Bu yetersizliğin en büyük sebebi devletler arası milli mahkeme kararlarının tanınması ve tenfizi konusunda bir anlaşma bulunmamasıdır.

Ülkelerin yoğun katılımı ile ticari uyuşmazlıklar açısından milli mahkemelerce verilen kararların tanınmasını ve tenfizini sağlayan bir anlaşmanın akdedilmesiyle Uluslararası Ticaret Mahkemelerinin kararlarının icra kabiliyeti eksikliği giderilebilecek ve bunun sonucunda da bu mahkemeler tacirler tarafından asıl tercih edilen mahkeme haline gelebilecektir.

Detaylı Bilgi için;
Stj. Av. Alperen Çelik
info@ozgunlaw.com

Kaynakça:

1. Mesci E, Esen E. (2020), Milletlerarası Ticarî Uyuşmazlıkların Yargısal Yolla Çözümünde Tahkime Rakip Olarak Milletlerarası Ticaret Mahkemeleri: Hollanda Ticaret Mahkemesi Üzerinden Bir Analiz

2. E. McKendrick, J.M. Luycks & A.M.M. Hendrikx (2021) A NCC Case on Contract Interpretation from an English and Dutch Law Perspective

ULUSLARARASI TİCARİ UYUŞMAZLIKLARDA TAHKİM KADAR TERCİH EDİLESİ OLMA KONUSUNDA BU MAHKEMELERİN ÖNÜNDEKİ EN BÜYÜK DEZAVANTAJ İSE İCRA KABİLİYETLERİ NOKTASINDAKİ YETERSİZLİKLERDİR. BU YETERSİZLİĞİN EN BÜYÜK SEBEBİ DEVLETLER ARASI MİLLİ MAHKEME KARARLARININ TANINMASI VE TENFİZİ KONUSUNDA BİR ANLAŞMA BULUNMAMASIDIR.

ÇEREZ UYGULAMALARI HAKKINDA REHBER TASLAĞI İNCELEMESİ

Kişisel Verileri Koruma Kurul'u ("Kurul") tarafından, 11 Ocak 2021 tarihinde Çerez Uygulamaları Hakkında Rehber Taslağı ("Rehber Taslağı veya Rehber") yayınlandı.

Rehber Taslağı kamuoyu ile 30 gün boyunca paylaşılacak olup, Rehber Taslağı'na ilişkin görüş ve değerlendirmeler 10/02/2022 tarihine kadar yazı ile Kuruma ve/veya e-posta ile cerez@kvkk.gov.tr elektronik posta adresine gönderilebilecektir.

(Rehber Taslağı için: https://www.kvkk.gov.tr/Icerik/7159/Cerez-

Uygulamalari-Hakkinda-Rehber-Taslagi)
Rehber Taslağı'nı 5 ana bölümde incelemek gerekirse, ilk olarak çerezlerin türlerine ilişkin ayrıntılı açıklamalar yapıldığı görülecektir.

A. Çerez Tanımı ve Türleri

Rehber Taslağı'nda çerezler, "internet sitesi operatörleri tarafından kullanıcı cihazına yerleştirilen bir tür metin dosyasıdır HTTP(S) (Hiper Metin Transferi Protokolü) talebinin bir parçası olarak aktarılır" şeklinde tanımlamıştır.

Rehberde çerez türleri;

1. Sürelerine Göre Çerezler

a. Oturum Çerezleri
b. Kalıcı Çerezler

2. Kullanım Amaçlarına Göre Çerezler

a. Kesinlikle Gerekli Çerezler (Zorunlu Çerezler)
b. İşlevsel Çerezler
c. Performans-Analitik Çerezler
d. Reklam/Pazarlama Çerezleri

3. Taraflarına Göre Çerezler

şeklinde 3 ana başlıkta sınıflandırılmış ve tüm çerezlerin tanımları ayrıntılı bir şekilde yapılmıştır.

B. KVKK – Elektronik Haberleşme Kanunu İlişkisi

5809 sayılı Elektronik Haberleşme Kanunu'nun ("EHK) m. 51/3 fıkrasının, AB'nin 2002/58/EC sayılı Direktifi'nin m. 5/3 fıkrası ile kısmi bir uyum göstermesi sebebiyle çerezler konusunda, yalnızca veri sorumlusu işletmeciler bakımından 5809 sayılı Kanun'un sınırlı bir uygulama alanı bulabileceği belirtilmiştir.

5809 sayılı EHK'nin "Kişisel Verilerin İşlenmesi ve Gizliliğinin Korunması" başlıklı 51'inci maddesinin, 2002/58/EC sayılı E-Gizlilik Direktifi'nin bilgi toplumu hizmetlerine yönelik hükümlerini içermediğine dikkate çekilerek; 5809 sayılı Kanun'un özel olarak düzenlemediği bilgi toplumu hizmetleri bakımından, 6698 sayılı Kanun'un çerezler vasıtasıyla kişisel verilerin işlenmesine uygulanabileceği belirtilmiştir.

Bu hususta ayrıca, Kurul'un 27.02.2020 tarihli ve 2020/173 sayılı kararına dikkat çekilmiştir.

C. Çerezlere Kullanımına Yönelik Kurallar ve Dikkate Alınacak Yeni Kriterler

Çerez kullanımında açık rızanın alınıp alınmayacağının değerlendirilmesi için, Avrupa Birliği'nde uygulanan iki kritere yer verilmiş ve veri sorumlularının Kanun kapsamında kişisel verileri işlerken bu kriterleri de göz önünde bulundurmaları tavsiye edilmiştir.

Bu kapsamda, (A) çerezin sadece elektronik haberleşme şebekesi üzerinden iletişim sağlanması amacıyla kullanılması veya (B) çerez kullanımının, abonenin veya kullanıcının açıkça talep ettiği bilgi toplum hizmetleri için kesinlikle gerekli olup olmadığı değerlendirilmelidir.

Bu iki kriterin söz konusu olmadığı durumlarda açık rıza alınması gerekecektir.

Ayrıca Kanun'un m. 5/2-f bendinde düzenlenen *"İlgili kişinin temel hak ve özgürlüklerine zarar vermemek kaydıyla, veri sorumlusunun meşru menfaatleri için veri işlenmesinin zorunlu olması"* işleme şartına dayanılacak durumlarda da, her iki kriterin kapsamı da göz önünde bulundurularak, kişinin temel hak ve hürriyetleri ile veri sorumlusunun meşru menfaatinin karşılaştırılması suretiyle bir denge testi yapılarak meşru menfaatin varlığının değerlendirilmesi tavsiye edilmiş ve Kurul'un bu dengeyi değerlendirdiği kararına atıf yapılmıştır.

(Karar için bkz: https://www.kvkk.gov.tr/Icerik/5434/2019-78)

D. Hukuka Uygun Açık Rıza Alımı ve Yeni Kavramlar Olarak Çerez Duvarı – Rıza Yorgunluğu

Rehber Taslağı'nda açık rıza gerektirmeyen çerez kullanım senaryoları tek tek ele alınmıştır. Bu kapsamda; kullanıcı girdili çerezlerin, kimlik doğrulama çerezlerinin, kullanıcı merkezli güvenlik çerezlerinin, multimedya oynatıcısı oturum çerezlerinin, yük dengelemesi oturum çerezlerinin, kullanıcı ara yüzü kişiselleştirme çerezlerinin, sosyal eklenti içerik paylaşımı çerezlerinin, açık rıza yönetim platformu için kullanılan çerezlerin, birinci taraf analitik çerezlerin ve internet sitesinin güvenliği için kullanılan çerezlerin kullanımı sebebiyle açık rıza alınmasının Kanun'un ilgili maddeleri ve dikkate alınacak yeni iki kriter kapsamında gerekmeyebileceği belirtilmiştir.

Rehber Taslağı'nda yine açık rıza alınması gerektirebilecek, iki kriter kapsamına da girmeyen çerez kullanım senaryolarına da tek tek yer verilmiştir. Rehberde ayrıntılı olarak açıklanan olası senaryolar kapsamında sosyal eklenti takip çerezlerinin ve çevrimiçi davranışsal reklamcılık çerezlerinin kullanımında açık rıza alınması gerekeceği belirtilmiştir. Hukuka uygun açık rızanın nasıl alınacağı konusunda ise, tabi ki Kanun'da düzenlenen koşullara Rehber Taslağı'nda da yer verilmiştir.

Ancak burada, Rehberde belirtilen ve yeni bir kavram olan çerez duvarlarının üzerinde durulması gerekmektedir. Rehber Taslağı'nda çerez duvarları; "bir ziyaretçinin internet sitesinde yer alan tüm çerezlerin kullanılmasına onay vermedikçe internet sitesinin içeriğini görüntülemesini engelleyen uygulamalardır" şeklinde tanımlanmış olup, kişinin açık rızasını ortaya koyarken gerçek bir seçim yapmasını engelleyebileceğine dikkat çekilmiştir.

Ayrıca, çerez duvarı konularak, siteye giriş yapılabilmesi için bu çerezlere rıza verilmesinin zorunlu tutulmasının, hizmetin ön koşulu olarak rızanın kişiye dayatıldığı ve kişinin özgür iradesini sakatlayacağı ve bu durumda alınan açık rızanın geçerli olmayacağı açık bir şekilde belirtilmiştir.

Diğer bir yeni bir kavram olarak ise "rıza yorgunluğu" da literatüre kazandırılmış olup, çok sık aralıklarla rıza alınmasının "rıza yorgunluğuna" sebebiyet verebileceği ve ilgili kişinin özgür iradesini sakatlayabileceği belirtmiştir.

E. Kurul'un 27/02/2020 Tarih ve 2020/173 Sayılı Kararı

Kurul'un 27/02/2020 tarih ve 2020/173 sayılı Amazon Türkiye kararı, Kurul tarafından çerez kullanımına ilişkin değerlendirmenin yapıldığı ilk karardır.

Rehber taslağında bu karara yer verilerek, bu kararın çerezler açısından değerlendirmesi yapılmış ve önemli noktaların üzerinde tek tek durulmuştur.

Verilen kararda yer verildiği gibi; aydınlatmanın tüm unsurları içerecek şekilde açık, sade ve anlaşılır bir şekilde yapılması gerektiği, kişisel verilerin işlenmesinde her bir farklı amaç için ayrı açık rıza alınmasına olarak veren bir mekanizma kurulması gerektiği, çerez yoluyla kişisel veri işlenmesine ilişkin açık rızanın ilgili kişiye sözleşmenin önkoşulu olarak dayatılamayacağı, aydınlatmanın en geç internet sitesine girildiği (yani kişisel verilerinin işlenmeye başlandığı) anda yapılması gerektiği, sadece internet sitesine girilmiş olması ile söz konusu site tarafından kullanılan çerezlere açık rıza verildiği anlamına gelmeyeceği vurgulanmıştır.

Detaylı Bilgi için;
Av. Serdar Darama
info@ozgunlaw.com

REHBERDE AYRINTILI OLARAK AÇIKLANAN OLASI SENARYOLAR KAPSAMINDA SOSYAL EKLENTİ TAKİP ÇEREZLERİNİN VE ÇEVRİMİÇİ DAVRANIŞSAL REKLAMCILIK ÇEREZLERİNİN KULLANIMINDA AÇIK RIZA ALINMASI GEREKECEĞİ BELİRTİLMİŞTİR.

YARGITAY'DAN ÖNEMLİ EMEKLİLİKTE 'ZORLA HİZMET BİRLEŞTİRME' KARARI

SSK, BAĞ-KUR, Emekli Sandığı gibi birden fazla statüye tabi çalışması olanlar hizmet birleştirmesi yapabiliyorlar. Hizmet süresi tek bir statüden emekli olmaya yetmeyenler için avantaj sağlayan bu durum, bazı vatandaşların ise emekliliğini geciktiriyor.

Yargıtay, hizmet süresi tek bir statüden emekli olmaya yeterli olanların hizmet birleştirmeye zorlanamayacağı kararı verdi.

Hizmet sürelerinin birleştirilmesi, prim günü tek bir statüden emekli olmaya yetmeyenlere avantaj sağlıyor. Bazı durumlarda ise dezavantaj yaratabiliyor.

Sosyal Güvenlik Kurumu (SGK), bu şekilde birden fazla statüde çalışması olanlar emeklilik için müracaat ettiklerinde hizmet birleştirmesi yapıyor.

Statülerden sadece birindeki çalışma süresi emekli olmak için yeterli olanları da aynı işleme tabi tutuyor.

Yargıtay ise 2020/4864 Esas 2021/5424 Karar sayılı kararıyla sigortalı istemedikçe hizmetlerin birleştirilemeyeceğine karar verdi.

Karara göre farklı sosyal güvenlik kurumlarına tabi olarak geçen hizmet sürelerinin birleştirilmesine ilişkin 2829 sayılı Kanun'un amacının, hiçbir kurumdaki hizmeti tek başına aylık bağlanmasına yeterli olmayan sigortalı ya da hak sahiplerine, değişik kurumlardaki hizmet süreleri birleştirilmek suretiyle aylık bağlanmasını sağlamak olduğu, böylelikle farklı kurumlardaki hizmet sürelerinin ziyan olmasının önlenmesinin amaçlandığı belirtildi.

Ayrıca karar içeriğinde bazı sosyal güvenlik kurumlarında geçen hizmet süreleri toplamının tek başına aylık bağlanmasına yeterli olması halinde, diğer kurumlarda geçen hizmetlerin birleştirilmesinde sigortalının ya da hak sahibinin iradesinin de bu yönde olması koşuluyla zorunluluk bulunmayacağı vurgulandı.

Kaynak: Yargıtay 10. Hukuk Dairesi (Esas No: 2020/4864, Karar No: 2021/5424)

STOKÇULUĞA KARŞI CAYDIRICILIĞIN ARTIRILMASINI İÇEREN KANUN TEKLİFİ KABUL EDİLDİ

Teklife göre, Türkiye Denizcilik İşletmeleri Anonim Şirketi ve Türkiye Cumhuriyeti Devlet Demir Yolları İşletmesi Genel Müdürlüğü'ne ait bazı limanların işletme hakkı verilmesi/devri yöntemiyle özelleştirilmeleri neticesinde imzalanan 49 yıldan az süreli sözleşme süreleri; başvuru gerçekleştirilmesi ve sözleşmeden kaynaklanan tüm yükümlülüklerin yerine getirilmesi ile davalardan vazgeçilmesi halinde 49 yıla kadar uzatılacak. Süre uzatımına karar verilmesi halinde taraflar arasında ek sözleşme düzenlenecek ve sözleşme bedeli Sermaye Piyasası Kanunu'na göre değerleme yapmaya yetkili en az iki kuruluş tarafından belirlenecek.

Değişiklik ile üretici, tedarikçi ve perakende işletmeler tarafından piyasada darlık yaratıcı, piyasa dengesini ve serbest rekabeti bozucu faaliyetler ile tüketicinin mallara ulaşmasını engelleyici faaliyetlerde bulunulması yasaklanıyor. Bu kapsamda stokçuluk yapanlara daha önce verilen alt sınır 50 bin TL, üst sınır 500 bin TL olan cezalar yeni kanunla, alt sınır 100 bin TL, üst sınır 2 milyon TL olarak düzenleniyor.

Kaynak:
1.https://www2.tbmm.gov.tr/d27/2/2-4018.pdf
2.https://www.tbmm.gov.tr/Haber/Detay?haberSiraNo=152937

ÖDEME HİZMETLERİ VE ELEKTRONİK PARA İHRACI İLE ÖDEME HİZMETİ SAĞLAYICILARI HAKKINDA YÖNETMELİK YAYIMLANDI

Ödeme Hizmetleri ve Elektronik Para İhracı ile Ödeme Hizmeti Sağlayıcıları Hakkında Yönetmelik, 01 Aralık 2021 tarihli ve 31676 sayılı Resmî Gazete'de yayımlandı. Elektronik para kuruluşlarının yetkilendirilmesine de ilişkin olan yönetmeliğin amacı madde 1'de şu şekilde açıklandı;

"Amaç ve kapsam
MADDE 1 – (1) Bu Yönetmeliğin amacı, ödeme kuruluşları ve elektronik para kuruluşlarının yetkilendirilmesi ve faaliyetleri ile ödeme hizmeti sağlayıcılarına, ödeme hizmetlerinin sunulmasına ve elektronik para ihracına ilişkin usul ve esasları düzenlemektir."

Yönetmelikte elektronik paranın tanımı "Elektronik para ihraç eden kuruluş tarafından kabul edilen fon karşılığı ihraç edilen, elektronik olarak saklanan, Kanunda tanımlanan ödeme işlemlerini gerçekleştirmek için kullanılan ve elektronik para ihraç eden kuruluş dışındaki gerçek ve tüzel kişiler tarafından da ödeme aracı olarak kabul edilen parasal değer" şeklinde yapıldı.

Kaynak:
https://www.resmigazete.gov.tr/eskiler/2021/12/20211201-1.htm

Alanında uzman avukatlardan oluşan ekibi ile faaliyet gösteren Özgün Hukuk Bürosu, ulusal ve çok uluslu şirketlere hizmet vermektedir. Bu kapsamda, müvekkillerin ihtiyaçlarına olabilecek en kısa zamanda cevap verebilecek organizasyon yapısı kurulmuş olup, temel prensip müvekkillerin kıdemli avukat kadrosuyla her zaman iletişim kurabilmesi ve her konuda bilgi sahibi olmasının sağlanmasıdır.

Bankacılık ve finans, eğitim, sağlık, otomotiv, kimya ve savunma, teknoloji, enerji, maden, inşaat ve gayrimenkul sektörleri başta gelmek üzere değişik iş ve ticaret sektörlerinde faaliyet gösteren kurumsal müvekkillere ve sivil toplum kuruluşlarına hizmet veren Özgün Hukuk, tüm müvekkilleri ile bir iş ortağı titizliği ile çalışmayı prensip edinmiştir.

Özgün Hukuk Bürosu, Türkiye'nin önde gelen finans kurum ve kuruluşlarına, şirketlere ve şahıslara Türkiye'de ve yurtdışında alacak tahsilatı konusunda hukuki hizmet sağlamaktadır. Bu kapsamda yurtdışına kaçırılan malvarlıklarının mal varlığı araştırması yapılarak tespit edilmesi ve alacağın bu yolla tahsil edilmesi hususunda hukuki hizmet verilmektedir.

Özgün Hukuk Bürosu alacak tahsilatı konusunda dünya çapında bir organizasyon olan "European Collectors Association (ECA)" üyesi olup, gerek Türkiye'de gerekse yurtdışında alacak tahsilatı konusunda müvekkillerine hukuki hizmet sunmaktadır. Ayrıca, İngiltere, Belçika, Fransa, İspanya ve İtalya'dan avukatlar tarafından Kasım, 1988'de kurulan ve Avrupa'nın ilk birleşik uluslararası hukuk uygulaması olan PLG International Lawyers'ın tek Türk üye hukuk bürosudur.

Sülün Sok. No:8 34330 1.Levent Beşiktaş / TURKEY
Phone : +90 212 356 3210(pbx) / +90 212 325 2307(pbx)
Fax : +90 212 356 3213
E-mail : info@ozgunlaw.com
İnternet sitesi: www.ozgunlaw.com

Bizi Takip Edin!

© 2017 - 2022 Özgün Law Firm